

“NORMA NOBILIUM GENERALIS CONSILII CIVITATIS PAGHI” IZ 1455. GODINE

Miroslav GRANIĆ
Odjel za povijest Sveučilišta u Zadru

UDK 949.75:929.7 Pag – 1455.
Izvorni znanstveni rad

Primljeno: 31. XII. 2002.

U srednjem vijeku, u doba kada su se na hrvatskoj obali formirale gradske komune po europskom sustavu, plemstvo je bilo onaj društveni sloj koji je upravljao sudbinom tih gradova. Povezano međusobno u razna vijeća, bilo je klasno odvojeno od puka, a takav povlašteni položaj i materijalno stanje dozvoljavalo mu je da slijedi sva kulturna zbivanja u drugim većim središtima na suprotnoj obali Jadrana. Pag nije ušao u srednji vijek kao grad koji je sačuvao svoj životni kontinuitet iz antike, već je glavno naselje na otoku žilavom borbom uspjelo steći gradski status, a njegovo Vijeće formiralo se od starih hrvatskih porodica naseljenih na otoku, što gradu i otoku daje posebnu osobitost i samosvojnost. Plemićki je stalež nastao “zatvaranjem” Velikog vijeća 1433. godine, a prava i povlastice paškog plemstva utvrđene su brojnim uredbama u općinskom statutu.

I.

Plemićki stalež, koji je u dalmatinskim komunama stajao na čelu uprave i bio nositelj komunalne vlasti, podrijetlo svoga plemstva izvodi od svoje pripadnosti vijeću. Prema tome, dalmatinski su plemići (*nobiles communitatis*) plemići općinskih vijeća, kao što su mletački plemići isključivo i samo pripadnici mletačkog Vijeća. Plemstvo nije u svim komunama nastalo istovremeno, niti na jednak način. Svaka je dalmatinska komuna imala svoj zaseban put oblikovanja tog staleža. Razvoj staleški zatvorenih plemićkih vijeća završava uglavnom tijekom 14. stoljeća.¹

Gotovo neprekidno vrhovništvo Zadra nad Pagom sve do 15. st. uzrok je da je

¹ Maja NOVAK, *Autonomija dalmatinskih komuna pod Venecijom*, Institut JAZU u Zadru, Djela, knj. III, Zadar, 1965., pass.; Grga NOVAK, *Autonomija dalmatinskih gradova i njihov unutrašnji razvitak od XII. st. do pada pod Veneciju*, *Historija naroda Jugoslavije*, I, Zagreb, 1953., str. 729 i d.; Nada KLAJIĆ – Ivo PETRICIOLI, *Zadar u srednjem vijeku*, *Prošlost Zadra*, II, Zadar, 1976., str. 370–374; Miroslav GRANIĆ, *Paško-zadarski odnosi tijekom 14. stoljeća*, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, sv. 23, *Razdio društvenih znanosti* (10), Zadar, 1984., str. 287–298.

njegov društveni razvoj bio usporeniji nego u ostalim komunama. Treba uzeti u obzir da ni Veneciji sve do 1409. ne odgovara paška "potpuna" autonomija, jer bi paškim osamostaljenjem izgubila važnu kartu u igrama i pogađanjima sa Zadrom. Tek kada je *Serenissima* postala sigurna za svoj posjed na istočnoj obali, omogućila je i Pažanima da potpuno urede općinsko ustrojstvo na čelu s plemićkim Vijećem, po uzoru na ostale dalmatinske gradove.

Prije nego što se osvrnemo na razvitak paškog Vijeća, moramo imati na umu činjenicu da na Pagu ne postoji nikakva tradicionalnog municipaliteta predanog iz kasne antike, da paška općina spada među one koje su Hrvati osnovali po svom doseljenju i koja se po svom uređenju i razvojnom putu razlikuje od općina negdašnjega dalmatinskog temata.² Kako je vijeće, bez obzira na to je li zatvoreno ili nije, nositelj općinske vlasti, nameće se pitanje kada je na Pagu došlo do ustrojstva tog općinskog tijela.

Prvi spomen paškog Vijeća datira iz god. 1290., kada je zbog nekog izgreda između Pažana i Novaljaca paški knez, Zadrarin Vid Zlorado, sazvao i savjetovao paško Vijeće.³ Sve do prvih desetljeća 14. st. nemamo više o njemu spomena. U odredbama za paškog kneza, koje izdaje Venecija 1311. godine, spominje se izrijeком paško Vijeće.⁴ Kada Pažani zbog podmirenja nekog duga šalju u Mletke svog poslanika i zastupnika, oni ga naslovljavaju "*procurator et sindicus rectorum, iudicum, consilii* (M. G.), *populi et universitatis Pagi*".⁵ U spisima Gerarda iz Padove (1329.–1337.) na nekoliko se mjesta spominje *consilium Pagi*, a u ispravama se često javljaju članovi paškog Vijeća koji su *consiliarii*, dakle vijećnici.⁶

U paško su Vijeće u 14. st. ulazili *izabrani* predstavnici uglednih rodova, a članstvo je bilo doživotno.⁷ Izravni potomak nije nasljeđivao oca, već je Vijeće biralo novog člana iz tog roda, često sina, brata, unuka ili rođaka umrlog vijećnika. Kada je 1339. nastao spor oko članstva u Vijeću, jer su zadarski knezovi u paško Vijeće silom ugorali došljake, Venecija je, ispitavši stari običaj, odredila da "*consiliarii Pagi esse*

² N. KLAIĆ, Rapski falsifikati, *Zbornik Instituta za historijske nauke u Zadru*, Zadar, 1955., str. 49; Ista, Paški falsifikati, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zagrebu*, Hist. grupa, 1, Zagreb, 1959., str. 15, 21–27.

³ Documenti della Santuria di Arbe (1018–1292), fol. 100 r–v. Rukopis u Znanstvenoj knjižnici u Zadru (ZKZd), ms. 504.

⁴ Šime LJUBIĆ, *Listine o odnošajih između Južnoga Slavenstva i Mletačke Republike*, I, Zagreb, 1868., str. 256 (dalje: *Listine*).

⁵ Isto, str. 273.

⁶ Mirko ZJAČIĆ – Jakov STIPIŠIĆ, *Spisi zadarskih bilježnika Ivana Qualis, Nikole pok. Ivana, Gerarda iz Padove*, Spisi zadarskih bilježnika, II, izd. Hist. arhiva u Zadru, Zadar, 1969., str. 191, 192 (dalje: SZB II).

⁷ *Delle Riflessioni Storiche sopra l'antico Stato Civile et Ecclesiastico della Città et Isola di Pago o sia dell'antica Gissa, fatte da diversi autori, diplomi, privilegi et altre carte pubbliche e private raccolte con la possibile esattezza et diligenza da Marco Lauro Ruich*, Parte prima divisa in libri sedici. Tomo Terzo, Libri X–XIII, 1780., str. 5 (Rukopis u Knjižnici Državnog arhiva u Zadru, gdje se čuva četvrta i peta knjiga istog djela). Prvi i drugi svezak Ruićevog rukopisa *Delle Riflessioni Storiche* nalaze se u Znanstvenoj knjižnici u Zadru pod signaturom ms. 772/I-II.

debent de cetero et quilibet de sua parentela".⁸ Dakle, u to doba možemo govoriti jedino o Vijeću paških odličnika koji se biraju između najuglednijih porodica, a ne o Vijeću plemića, kao što su to bili vijećnici u ostalim dalmatinskim komunama. O popunjavanju Vijeća novim članovima postoji odredba u *Consuetudines Pagi* iz 1341. godine, gdje se izričito u 39. glavi doslovce navodi: "*Item si alliquis de consilio Pagi defficit, vel defficet, seu decesserit in futurum alius fiat loco eius per comitem, iudices et consilium Pagi sicut consueuerat continuo, et antiquitus obseruari*". Time su Pažani, pozivajući se na običaj, istakli ignobilitet svojih vijećnika. Da bismo shvatili kakav je položaj paških vijećnika, valja vidjeti u čemu se sastojе njihova politička prava.

Kako u svim važnijim poslovima odlučuje Vijeće, možemo sa sigurnošću kazati da su *consiliarii* grupa najistaknutijih članova općine, izdvojena kao povlašteni sloj. Oni sudjeluju u upravi i imaju pravo na obnašanje općinskih službi. Međutim, upravo izbornost tog tijela omogućava, u pomanjkanju vijećnika iz redova njegove *parentele*, bilo kojem punopravnom paškom građaninu da bude primljen u Vijeće.

U novonastalim okolnostima za mletačke uprave, zaključkom Vijeća od 1. III. 1422. odlučeno je da se više ne biraju novi članovi, već pravo ulaska u Vijeće postaje nasljedno.⁹ Kako je toj sjednici bio nazočan i mletački knez, više je nego jasno da iza takva zaključka stoji Venecija, jer je i u njezinu interesu da ograniči broj članova Vijeća. Prosvjedi paških pučana nisu bili ni od kakve koristi. Već 1433. takva je odredba unijeta u novi Statut, koji je 28. IX. 1433. potvrdio mletački Senat.¹⁰ Odredba o članstvu u paškom Vijeću u prijevodu glasi: "O onima koji mogu biti članovi Velikog vijeća Paga, odlučismo utvrditi ovim načinom i postupkom: svi oni koji su sadašnji članovi Vijeća, trebaju to ostati i ubuduće, a isto tako i njihovi sinovi, koji od njih zakonito potječu; isto tako i njihova braća i sinovi njihove braće, kao i potomci gore spomenutih zakonito potječućih po muškoj lozi. A ukoliko se pak dogodi da koji od gore spomenutih sinova ili potomaka želi ući u Vijeće, treba se najprije pred Gospodinom Knezom i paškim Sudbenim dvorom dokazati je li navršio dvadeset godina života ili nije; ako se to ne dokaže, ne može pristupiti Vijeću." Potvrdom XVII. glave prve knjige Statuta ta je odredba postala zakon i od tada se paški članovi Vijeća i zovu "*nobiles de consilio*", kako ih čak naslovljavaju mletačke listine.¹¹ Članovi Vijeća – plemići bijahi iste godine popisani. Tako je paška komuna konačno provela "zatvaranje" Vijeća – ono što su razvijenije komune na istočnoj obali Jadrana provele krajem 13. ili već prvih desetljeća 14. stoljeća.

Budući da su vijećnici iz 1433. godine sačinjavali *plemstvo* paške komune (*Nobilitas Comunitatis*), nije se više nitko iz redova građana ili pučana mogao pribrojiti vlasteli bez prethodne suglasnosti kurije, kneza, te Malog i Velikog vijeća. Dakle,

⁸ Listine, II, str. 48.

⁹ M. L. RUIĆ, *Rijf. Stor.*, II, str. 33–34.

¹⁰ *Statuta Communitatis Paghi*, Venetiis, 1637., (Prohemium), s. p.; *Idem*, Lib. I., Cap. XVII, str. 7–8.

¹¹ Listine, IX, str. 369–370, 414; X, str. 119.

pravo izbora novih članova Vijeća, odnosno plemića, imalo je samo Veliko vijeće, jer je naposljetku njegova odluka bila konačna, kako je to, uostalom, izričito propisano odredbama XXIII. glave prve knjige Statuta,¹² koja glasi: "Utvrđeno je i određeno da se, u slučaju ako netko ushtjedne postati novi vijećnik, odnosno član pašškoga (Velikog) vijeća, treba pridržavati i poštovati dolje opisani napatuk: u prvome redu prije svega (molitelj) se treba osobno pojaviti pred Gospodinom Knezom i Sudbenim dvorom te skrušeno im se obratiti, da bi želio postati članom pašškoga Velikog vijeća. Ukoliko Gospodin Knez i oba suca procijene da je ta osoba podesna i pouzdana za tu dužnost, tada neka se prije spomenuti postaraju da se sazove Vijeće dvanaestorice, u kojem pak, ukoliko dvije trećine rečenoga vijeća budu zagovarale novog pristupnika, tada neka se prije rečena (zamolba) prosljedi Velikom vijeću, ako na tom vijeću više od dvije trećine (nazočnih) bude zagovorilo pristupnika, želimo da dotični postane član Vijeća, baš kao i njegovi potomci, (ako prigodom vijećanja članova Vijeća bude spomena o potomcima), a ako pak ne, onda neka pristupnik sam uđe u Vijeće. Bude li pak drukčije učinjeno, tada neka (to) bude bez ikakve pravne snage i učinka. Podrazumijevamo da se sve ovo odnosi samo na one kojih očevi ili braća nisu članovi Vijeća, te naravno i na one koji nisu niti mogu biti članovi Vijeća. Nijedan pak tuđinac ili distriktualac ne može biti član (Velikog) vijeća osim građanina Paga ili pak stanovnika Paga trajno nastanjenog s cijelom svojom obitelji." Statutarne odredbe glede članstva u Vijeću, kao i primanja novih članova, ostale su stoljećima na snazi, točnije do francuske okupacije, kada je i samo plemićko Vijeće ukinuto kao prežetak starog aristokratskog sustava.

Nakon 1433. godine sukob s pukom bio je neminovan. Izbačen na taj način iz sudjelovanja u upravi (mogućim ulaskom u Vijeće!), obraća se Veneciji pučki predstavnik u Mlecima 1451. tražeći da se dvanaestorici pučana izabranih na Skupštini (*Università*) dozvoli ulazak u Vijeće da tamo zastupaju svoje interese. Pučani su preko svog predstavnika jednostrano optužili plemiće da su "potajno" i "bez znanja" njene (tj. mletačke) vlasti proveli "zatvaranje" Vijeća, što nije bila istina.¹³ Na toj je sjednici bio prisutan i sam knez, koji je predstavnik državne vlasti! Zatim, na sjednici reforme Statuta također sjedi pašški knez. Dakle, "zatvaranje" Vijeća želja je pašških prvaka, podržana, a možda i potaknuta od same mletačke vlasti.

Uz Veliko javlja se i Malo vijeće ili Senat.¹⁴ U Statutu ne postoji odredba u pogledu njegova sastava, sazivanja i sl., već se samo u XXIII. glavi prve knjige spominje kada se govori o primanju novih članova u Vijeće. Sačinjavala su ga dvanaestorica izabranih najstarijih članova Velikog vijeća, a članstvo u tom vijeću bilo je doživotno.¹⁵

¹² Statuta Communitatis Paghi, Lib. I., Cap. XXIII, str. 9.

¹³ *Listine*, IX, str. 369, 370.

¹⁴ Isto, fol. 232r, 233r.

¹⁵ M. L. RUIĆ, *Rijf. Stor.*, IV, str. 69, 70 ("*Questo consiglio dei XII e detto consiglio segreto e vitalizi sono tali consiglieri*").

U svojim djelima iz paške prošlosti lokalni je paški polihistor Marko Lauro Ruić (1736.–1808.) donio nekoliko popisa paških vijećnika.¹⁶ Tim ili sličnim popisima još uvijek je u 18. stoljeću raspolagala i paška općina, kada se spominju u općinskim spisima. Godine 1817. općinsko je upraviteljstvo podastrlo Heraldičkom povjerenstvu u Mlecima ovjerovljeni popis plemića, članova Vijeća iz travnja mjeseca 1455. godine, a na njemu su se našla 62 imena. Kako taj popis nije bio do sada poznat, a niti je ikada objavljen, uza sve njegove nedostatke nastale nedosljednim prepisivanjem imena, smatramo korisnim na ovom ga mjestu u cijelosti obraditi.

II.

Kao elitna skupina rodova s pravom upravljanja općinom, paško se plemstvo tijekom drugog i trećeg desetljeća 15. stoljeća potpuno izdvojilo od ostalog stanovništva na temelju prisvojenih prava i povlastica. Formalna odluka Velikog vijeća o zatvaranju plemićkog zbora iz 1422. godine ozakonjena je u novom statutu koji je 28. IX. 1433. potvrdio mletački Senat. Time je bio ozakonjen niz staleških prerogativa koji su lokalnom plemstvu grada Paga, uz ekskluzivnu upravljačku ulogu, propisivali i brojne obveze. Pedeset je članova Vijeća 1433. godine namrlo svojim potomcima prava i povlastice nasljednog plemstva, a njihova je imena zabilježio lokalni kroničar Ruić. Popis iz 1455. godine ne nalazi se u Ruićevim djelima, a prema tom popisu, koji smo uskladili s izvornim podacima iz ostalih vrela (s obzirom da su poneki *nobili* bilježeni prezimskom oznakom, te su oni ili njihovi potomci s vremenom ustanovili stalna prezimena drugačijeg oblika), paški vijećnici 1455. godine bijahu iz ovih porodica.

Bilinić. Ime *ser* Luke Bilinića ubilježeno je u popis plemića iz 1455. godine. On je prema Ruićevim podacima bio sin Greška Bilinića, koji je u Vijeću sjedio 1433. godine i stekao pravo nasljednog plemstva. Nasljedno plemstvo stekli su god. 1433. braća Greško i Mate Bilinić, sinovi Mate Bilinića.¹⁷ Bilinići su potomci stare obitelji Skitković ili Kreljčić. Za sada je najstariji podatak o Skitkovićima zabilježen u spisima zadarskog bilježnika Nikole pok. Ivana god. 1317., kada u Zadru 28. X. Frane Civalellis prodaje Rastinji Skitkovu solane koje je kupio na dražbi od Vojina, sina Balbova, Rabljanina, za trideset velikih groša.¹⁸ U popisu članova paškog Velikog vijeća iz 1347. nalazi se i Krelac Skitković.¹⁹ Njegov sin Rastinja Kreljčić prodaje 17. III. 1376. svoje solane Zadraniu Mihovilu Pechiaru.²⁰ Juraj, sin Rastinje Kreljčića,

¹⁶ M. L. RUIĆ, *Blasone genealogico di tutte le famiglie nobili della citta di Pago, con molte de cittadini che con esse si apparentarono o dalle medesime ebbero l'origine etc.*, 1784., str. II–III. (rkp. 43 u Knjižnici Drž. arhiva u Zadru).

¹⁷ M. L. RUIĆ, *Rifl. Stor.*, T. II, str. 34; *Blasone*, str. IIa, III.

¹⁸ SZB II, Nicolaus qm. Iohannis, str. 129, 130.

¹⁹ *Listine*, II, str. 460.

²⁰ Tadija SMIČIKLAS – Marko KOSTRENČIĆ, *Diplomatički zbornik Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i*

dobio je nadimak Bilina i osnivač je Bilinića.

Bisanić. Vijećnik je 1455. godine *ser* Mirko Bisanić. Po Ruiću, potomci su Bisana, koji se početkom 14. st. doselio na Pag iz Raba. Balbo Bisanić jedan je od paških izaslanika na dvoru kralja Ludovika 1376. godine, gdje su izložili svoje tužbe protiv Zadrana.²¹ Bisanić, sin Perka Bisanova, član je Vijeća 1433. godine, kada stječe nasljedno plemstvo.

Bersanić. Ruić prezime ove porodice bilježi kao Bersanić. U Vijeću je 1455. zabilježen *ser* Juraj Bresanić (sic!). On je sin Katarine, kćeri Mirsa Pilatića zvanog Bersan, i Blaža Silovića, te je tako Juraj, po ženskoj lozi, dobio prezime Bersanić (Bresanić). Među prvim plemićima isti je Juraj zapisan i 1433. godine.²²

Bresanić. Vidi Bersanić.

Budonić. Dragonja i Dominik zvani Dragošević, sinovi Budonje Dragoševa, postali su članovima plemićkog tijela 1455. godine, kada su njihova imena unesena u popis plemenitih vijećnika. Ruić je ovu obitelj zabilježio prezimenom Budonić.²³

Butković. Podatci u paškom grbovniku upućuju na obitelj Dojmović (Dujmović), jer su Butkovići, po svemu sudeći, potomci Butka Dojmovića, i po njemu se patronimično prozvahu Butković.²⁴ U Vijeću je 1455. zabilježen *ser* Ciprijan Butković.

Cerniković. Prvi član ove porodice je Crnko (Crnota) Perstačić ili Prestačić (odnosno Prstačić!), spomenut među članovima Vijeća koji godine 1347. prisežu na vjernost Mletačkoj Republici.²⁵ On je i prvi član porodice u rodoslovlju Ruićeva grbovnika. U Pagu 17. III. 1376. prodaje jednu solinu Zadrancu Mihi de Pechiaru.²⁶ U imovniku Zadrancina Krševana de Civalessa iz 1384. godine, pored njegova magazina u Pagu je i "*locus vacuus Cernchi Perstacich*".²⁷ Godine 1394., u poznatoj buni protiv

Slavonije (*Codex diplomaticus Regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae*), XV, Zagreb, 1934., str. 195–197 (dalje CD).

²¹ CD, XV (1934.), str. 238, 239.

²² M. L. RUIĆ, *Blasone*, str. 7a, III.

²³ M. L. RUIĆ, *Blasone*, str. 10a–11.

²⁴ M. L. RUIĆ, *Blasone*, str. 24a.

²⁵ *Listine*, II, str. 460; *Listine*, III, str. 15.

²⁶ CD, XV (1934.), str. 197–199.

²⁷ Jakov STIPIŠIĆ, Inventar dobara zadarskog patricija Grizogona de Civalessis, *Zbornik Hist. inst. JAZU*, 8, Zagreb, 1977., str. 406.

Zadra, Pažani su Crnka Perstačića izabrali za jednog od rektora.²⁸

Njegovim sinovima Venecija je 1433. godine potvrdila plemstvo. Stariji sin Leon *Cerencovich* (!) član je Vijeća od 1409. godine, a godine 1435. bilježi se kao općinski sudac.²⁹ Godine 1452. ubilježen je kao vlasnik neke zemlje u predjelu "Posle".³⁰ Od njegova brata Jurja, kojeg su zvali Prior, potekli su Priorići i Leonići. Jurjev je sin onaj "*ser Leonus Priorich*", zabilježen u popisu plemića iz 1455. godine.

Dešinjić. V. Mišolić.

Disičević. Početkom 14. stoljeća poznata je ova porodica pod patronimičnim prezimenima Žudijević (Žuljević) i Disičević. Osnivač porodice je Dišac Žudijević (*Dussaz Zudievich*), od kojeg su sinovi Ivan i Miroslav patronimično zvan Disičević.³¹

Dišman Disičević, sin Luke, član je Vijeća 1422. i 1433., kada zajedno s braćom stječe nasljedno pravo ulaska u Vijeće.³² Po tome Luki prozvani su "*de Luca*" pa je stoga tako bio zapisan "*ser Belota quonndam ser Luce*" u popisu vijećnika iz 1455. godine.

Dišković. Blaž, sin Dominika Diškovića, plemića iz 1433. godine, kao plemić je nazočan u Vijeću i 1455. godine. U prvom poznatom naraštaju ova porodica se zvala Mušinić. Po Dišku, sinu Vučine (Volcine) Mušinića, ustanovili su tek u 15. st. prezime Dišković.³³

God. 1435. Blaž Dišković je zastupnik komune.³⁴ On je i jedan od sastavljača novog Statuta.³⁵ Spominje se s titulom *ser* i 30. V. 1462., kada su u nazočnosti najuglednijih paških plemića objavljene nove statutarne naredbe.³⁶ Već sljedeće godine (11. IV. 1453.) zabilježen je u rapskim bilježničkim spisima kao "*nobilis vir ser Blasius Dischovich de Pago*", kada, u ime *ser* Jurja Mirkovića, kupuje kuću u Rabu.³⁷

²⁸ Ferdo ŠIŠIĆ, Memoriale Pauli de Paulo patritii Iadrensis (1371–1408), *Vjesnik Zem. arhiva u Zagrebu*, VI, sv. 1 i 2, Zagreb, 1904., str. 18–19 (dalje: Memoriale).

²⁹ Kaptolski arhiv u Pagu (KAP), Libro di Ducali e Privileggi della Magnifica Comunita di Pago, fol. 233r (dalje: Libro di Ducali e Privileggi).

³⁰ DAZd, Katastri Dalmacije br. 43, Copia del Catastro 1452 delle Proprieta Pubbliche in Pago, fol. 40r (dalje: Catastro di Pago).

³¹ M. L. RUIĆ, *Blasone*, str. 23.

³² M. L. RUIĆ, *Blasone*, str. II, IIa, III.

³³ M. L. RUIĆ, *Blasone*, str. 22.

³⁴ KAP, Libro di Ducali e Privileggi, fol. 233r.

³⁵ Statuta Communitatis Paghi, (Prohemium), s. p.

³⁶ Ibid., str. 118.

³⁷ DAZd, Spisi rapskih bilježnika (SRB), Marcus de Olivone (1452.–1453.), kut. 3/4, fol. 44r.

Zatim je *ser* Blaž upisan u Zemljišniku kao vlasnik nekih zemalja u Kolanu.³⁸

U spisima Bratovštine sv. Ante Opata, u razgraničenju njenih posjeda, spominje se god. 1428. i vinograd "*ser Blasij Dominici Discovich*".³⁹ Zatim je kao svjedok ubilježen u jednoj ispravi iz 1458. godine,⁴⁰ a 1465. nalazi se među svjedocima u ispravi utemeljenja crkve sv. Jurja u Pagu.⁴¹

Dojmović. U izvornim su dokumentima zabilježeni patronimikom Dujmović i Dojmović, a ogranak su starog roda Tišenić koji se javlja krajem 13. stoljeća. U 14. st. poznati su kao Darčići. Po Dujmu (Dojmu) Darčiću, koji sjedi u Vijeću 1399. godine, prozvali su se patronimično Dojmović i Dujmović.⁴²

Kada su godine 1433. stekli nasljedno plemstvo, braća Butko i Juraj Dojmović osnovali su dvije obitelji. Od Butka su potekli Butkovići, a od Jurja Migavčiči, točnije od Jurjeva sina Mate, koji je nosio nadimak Migalo. U Vijeću su 1455. *ser* Mate Dujmović i *ser* Petar pok. Ratka Dujmovića.

Dominčić. Kada je godine 1451. stekla plemstvo, ova se porodica prezivala Poljanić. Te su godine primljeni u Vijeće braća Dominik i Ivan, sinovi Poljana Dominčića, koji su zabilježeni kao Poljanići. Međutim, po Ruićevu rodoslovlju, u 14. st. poznati su bili kao Knešičići.⁴³ Pred pisarom Gerardom iz Padove godine 1337. čini svoju oporuku Strija, udova Dminka Knežića (ne Knešičića!), jer hodočasti u Rim na grobove apostolskih prvaka i svojim povjerenicima imenuje svog djevera Poljana Knežića i svoju majku Mariju.⁴⁴

Unuk Poljana Knežića, sin Dominika Poljanića, Poljan Dominčić (Dminčić) član je Vijeća 1409. godine. On je umro 1432. godine, a njegovi se potomci nisu našli u Vijeću 1433. prilikom *serrate* Vijeća. Godine 1451. primljeni su u Vijeće braća Ivan Dominik Poljanić. Kao Poljanići zabilježeni su isti među plemenitašima 1455. godine.

Dominik Poljanić ubilježen je u Zemljišniku 1452. kao vlasnik zemlje u Kolanu.⁴⁵ Njegov sin *ser* Poljan Poljanić daje u najam na dvadeset godina Petru Grubiću vrt u predjelu Sv. Fumije na Pagu.⁴⁶ Taj se Poljan pojavljuje na mjestu egzaminatora u jednoj ispravi iz 30. XI. 1492. s titulom *ser* i naznakom da je "*nobilis de consilio Paghi*".⁴⁷

³⁸ DAZd, Catastro di Pago, fol. 10r–v.

³⁹ DAZd, Spisi bratovština (SB), svež. 62, sv. Ante Opat u Pagu, fol. 111r.

⁴⁰ Arhiv benediktinki u Pagu (ABP), Spisi, kut. 2, br. 20.

⁴¹ DAZd, SB, svež. 55, sv. Juraj u Pagu, perg. br. 13.

⁴² M. L. RUIĆ, *Blasone*, str. 24.

⁴³ M. L. RUIĆ, *Blasone*, str. III, 23a.

⁴⁴ SZB II, Gerardus de Padua, str. 256.

⁴⁵ DAZd, Catastro di Pago, fol. 8v.

⁴⁶ DAZd, Spisi zadarskih bilježnika (SZB), Petrus de Pago (1486.–1529.), b. I/III, fol. 4r.

⁴⁷ Ibid., b. I/IV, fol. 14v.

Obitelj izumire krajem 16. stoljeća.

Domnanić. Ogranak su roda Diškovića i Grubonića. Prezime se oblikovalo po Krezolu Krezoliću u 15. stoljeću.⁴⁸

Perko (Petar) Krezolić bio je član Vijeća 1433. godine i stekao nasljedno pravo ulaska u plemićko Vijeće. Njegovim potomcima, međutim, osporavano je to pravo i tek je njegov unuk Perko zvan Domnanić 27. II. 1454. priznat plemićem.⁴⁹ Od njegova sina Kotka potekla je porodica Kotković, a od drugog sina, Krezola, Krezolić. Među paškim *nobilima* zabilježeni su 1455. godine.

U popisu plemića iz godine 1480. zabilježeni su ovi članovi porodice Domnanić: *ser* Kotko, *ser* Perko i *ser* Juraj.⁵⁰

U notarskim spisima Petra Butkovića 21. I. 1488. zabilježen je *ser* Perko Domnanić kao općinski ispitivač isprava (egzaminator), s oznakom da je plemić paškog Vijeća.⁵¹ Njegov sin *ser* Krezol Domnanić je svjedok na ispravi od 21. III. 1489., a dana 1. I. 1498. zapisan je kao "*nobilis vir de consilio Pagi*" u svojstvu egzaminatora.⁵²

Grana Domnanića zvana Kotković izumrla je 1540., a grana Krezolića 1597. godine s Petrom Krezolićem.⁵³

Dragošević. V. Budonić.

Družičić. Članom Vijeća postao je 1429. godine Dragonja, sin Ivana Družičića, a 1433. stekao je plemstvo. Njegovi su sinovi nosili patronimično prezime Dragšinić. Međutim, već 1472. izumro je taj rod u muškom koljenu.⁵⁴

Obitelj je potvrđena u Zemljišniku iz 1452. godine, gdje je ubilježen s titulom *ser* Dragonja Družičić kao vlasnik zemlje u Kolanu.⁵⁵ U Vijeću su zabilježeni i 1455. godine.

Dujmović. V. Dojmović i Butković.

Đivčić. Potekoše od obitelji Popović ili Pupović, od koje svoj rodosljed izvode i Karlete. Đivac (Ivan), sin Dominika Pupovića, našao se u Vijeću 1433. godine i stekao

⁴⁸ M. L. RUIĆ, *Blasone*, str. 25.

⁴⁹ Ibid., str. 25a.

⁵⁰ M. L. RUIĆ, *Rijf. Stor.*, L. IV, str. 42–43.

⁵¹ DAZd, SZB, Petrus de Pago, b. I/I, fol. 1r.

⁵² Ibid., b. I/II, fol. 6v.

⁵³ KAP, Liber Anniversorum (Knjiga godova), fol. 125r; M. L. RUIĆ, *Blasone*, str. 25a.

⁵⁴ M. L. RUIĆ, *Blasone*, str. 26; KAP, Liber Anniversorum, fol. 125r.

⁵⁵ DAZd, Catastro di Pago, fol. 8v.

nasljedno plemstvo.⁵⁶ Njegovi sinovi Martin i Prodan članovi su Vijeća 1455. godine.

Frisković. Članovi ove obitelji nalaze se u Vijeću 1399. godine.⁵⁷ Nakon obnove Vijeća 1409. godine nitko od Friskovića nije se našao u njemu, a tek je 1432. primljen u Vijeće Petar, sin Dragonje Friskovića.⁵⁸ Njegov sin Dragonja Petrov ("*ser Draghognia Petri*") jedan je od sastavljača novog Statuta iz 1433. godine.⁵⁹ On se našao u Vijeću po objavi odluke mletačkog Senata kojom se priznaje nasljedno plemstvo tadašnjim članovima Vijeća. U Zadru taj isti Dragonja Petrov, "*Nobile di Pago*", 31. III. 1452. kupuje zemljište na Pagu, u predjelu Sv. Katarine.⁶⁰ Iste je godine zabilježen i u Zemljišniku.⁶¹ U popisu plemenitih paških vijećnika iz 1455. upisan je patronimičnom prezimskom oznakom "*ser Dragogna Petri*".

U Pagu 2. III. 1466. "*vir nobilis ser Dragogna quondam Petri civis et habitator Pagi*" ustupa benediktinskom samostanu sv. Margarite soline od baštine plemića Ivana Garbina da bi zauzvrat koludrice primile u samostan njegovu unuku Mariju.⁶²

Garbin. Porodica je istog korijena kao i Palčići i Bilinići, a potječu od starog roda Skitković ili Kreljić, koji je poznat već početkom 14. stoljeća.

Praocem Garbina smatra se Ivan, sin paškog rektora Rastinje zvanog Palac. Ivan je umro 1447. godine, a nosio je nadimak Garbin, što odaje osobu nagle prirode. Ostavio je tri sina: Rastinju, Dišinju i Dobronju.⁶³ Njima je priznato 1433. nasljedno plemstvo, pa su njihovi potomci stekli pravo ulaska u Vijeće po nasljednom pravu.

Godine 1433. jedan od sastavljača novog Statuta je i "*ser Dissigna Gerbini*", a 1435. on je i član Malog vijeća.⁶⁴ Zatim je taj isti *ser* Dešinja (!), sin pokojnog "*ser Iohannis Garbini*", svjedok na ispravi od 20. II. 1452., gdje je oslovljen kao "*nobilis civis Pagi*".⁶⁵ U Vijeću je sjedio 1455. godine kao i njegov nećak Ivan, sin pok. Rastinje Garbina. Kada su u svibnju 1462. godine objavljene preinake nekih poglavlja paškog Statuta, tom činu bio je nazočan i "*ser Ioanne de Gerbino*".⁶⁶ Pojavljuje se i

⁵⁶ M. L. RUIĆ, *Blasone*, str. 31a.

⁵⁷ M. L. RUIĆ, *Rifl. Stor.*, T. I, str. 318, 320.

⁵⁸ M. L. RUIĆ, *Blasone*, str. 26a.

⁵⁹ Statuta Communitatis Paghi, (Prohemium), s. p.

⁶⁰ G. FERRANTE, Regesti dell'archivio Notarile di Zara, b. I. not. Nicolaus Benedicti, 31. III. 1452. (rukopis u ZKZd, ms. 461).

⁶¹ DAZd, Catastro di Pago, fol. 139v.

⁶² ABP, Spisi, kut. 2, br. 11.

⁶³ Arhiv Franjevačkog samostana u Zadru, (AFSZd), Spisi, Karton. VII, br. 11. (rodoslovlje Dišković-Garbin).

⁶⁴ KAP, Libro dei Privileggi, fol. 233r.

⁶⁵ DAZd, SZB, Petrus de Pago, b. I/I, fol. 29r–v.

⁶⁶ Statuta Communitatis Paghi, str. 118.

kao općinski ispitivač isprava (egzaminator) u spisu od 4. VI. 1474. godine.⁶⁷ Umro je 1487. godine u Mlecima i tamo bio pokopan u crkvi sv. Zaharije.

Grubonić. Potekli su od istog pretka od kojeg ishode porodice Dišković i Domnanić. Osnivačem se smatra Grubonja, koji je živio početkom 14. stoljeća.⁶⁸

Godine 1433. član je Vijeća Perko Grubonić. On stječe nasljedno plemstvo koje mu potvrđuje mletačka vlast. Njegov je unuk Perko, sin Krežola Grubonića, član Vijeća 1455. godine.

Jadrulić. Spadaju u najstarije paške rodove. Prema starom rodoslovlju koje je bilježnik Ivan Josip Jadralić ostavio u svojim spisima, osnivačem roda smatra se Andrija Radogostić.⁶⁹ Međutim, poznat nam je prvi član porodice, Radogost, po kome su se u 14. st. Jadralići zvali Radogostić, a taj je živio koncem 13. stoljeća. Naime, spominje se god. 1289. u jednoj notarskoj listini kao vlasnik solina.⁷⁰ U staroj pergameni paških benediktinki od 4. III. 1319. kao svjedok zabilježen je Bogdan Radogostić, koji se ponovo spominje u jednoj ispravi iz iste pismohrane od 16. IX. iste godine.⁷¹

Andrija Radogostić, sin Radogosta Stipanića, bio je primljen u Vijeće 1428. godine. Našavši se u istom Vijeću 1433., stekao je nasljedno plemstvo.⁷² Braća *ser* Luka i *ser* Mate Jadralić (*Giadrulich*) vijećnici su 1455. godine. Obitelj je poznata u kasnijim stoljećima pod prezimenom *Jadruleus* i *Giadruleo*.

Kalurić. Kada se ova obitelj javlja prvi put u 14. st., poznata je pod imenom Kušić. Ivan Kušić član je Vijeća 1399. godine. On je, po rodoslovlju, sin Kuše, kojemu se otac zvao Zlobac. To ime u 15. stoljeću dat će prezime jednom ogranku obitelji.⁷³

Ivan Kušić, kako smo spomenuli, bio je član Vijeća već krajem 14. stoljeća. Međutim, on nije ušao u iznova ustrojeno Vijeće kneza Cocca 1409. godine. Kako su god. 1426. bila upražnjena dva mjesta u Velikom vijeću, na jedno od njih je 29. IX. primljen Ivan Kušić (*Ivaccius Cussich*).⁷⁴ Njegov sin Zlobac Kušić sjedi u Vijeću god. 1433. i dobiva pravo da njegovi potomci kao plemići mogu ulaziti u Vijeće. Isti je "*ser* *Zlobaz Cuscich (!)*" u Vijeću 1455. godine.

⁶⁷ DAZd, Spisi Sv. Krševana, N. 144 (cit. po inventaru).

⁶⁸ M. L. RUIĆ, *Blasone*, str. 33a–34a.

⁶⁹ DAZd, Spisi paških bilježnika (SPB), Ivan Josip Jadralić (1799.–1821.), b. I, fasc. 1, doc. 34.

⁷⁰ M. ZJAČIĆ, *Spisi zadarskih bilježnika Henrika i Creste Tarallo*, Spisi zadarskih bilježnika, I, izd. Hist. arhiva u Zadru, Zadar, 1959., str. 133, 171 (dalje: SZB I).

⁷¹ ABP, Pergamene, kut. 1, anno 1319; *Idem*, Spisi, kut. 2, br. 4.

⁷² M. L. RUIĆ, *Blasone*, str. 28a.

⁷³ M. L. RUIĆ, *Blasone*, str. 11a.

⁷⁴ M. L. RUIĆ, *Rijf. Stor.*, T. II, str. 56.

Karleta. Spominju se veoma rano patronimikom Popović (ili Pupović). Prvi član obitelji, Juraj Popović, po svoj je prilici živio u prvoj polovici 14. stoljeća.⁷⁵ Njegov je sin Prodan god. 1352. jedan od sudaca paške kurije.⁷⁶ On je spomenut i u ispravi od 18. IX. 1346., gdje se govori o zemljama koje samostan sv. Margarite u Pagu zamjenjuje s Nikoletom, ženom Ivana Zorzija, korčulanskoga kneza.⁷⁷

Petar Pupović (!), rečeni Karleta, član je Vijeća 1422. godine, a njegov sin Juraj godine 1433., kada stječe to pravo i za svoje potomke. On je god. 1432. izabran za jednog od sastavljača novog paškog Statuta,⁷⁸ a 1433. i 1435. godine obnaša dužnost komunalnog zastupnika.⁷⁹ On je u Zadru 28. XI. 1438. godine kod bilježnika Nikole Benediktova načinio oporuku.⁸⁰ U Vijeću su zabilježeni 1455. *ser* Ante i njegov sin *ser* Petar Carleta (*Carlitta*).

Kašić. Prezime ovog starog i nekad vrlo razgranatog roda izvedeno je po nadimku Kaša, koji je nosio jedan od predaka te porodice u 14. stoljeću. Najstariji oblik prezimena predan izvorima je patronimik Skoblić, što donosi i Ruić.⁸¹ U 16. stoljeću nastala je legenda o rimskom podrijetlu Kašića, u nekim lozama već tada pisanih. Juraj Kašić, sin kancelara Ivana Kašića, član je Vijeća 1422. godine, zatim je jedan od sastavljača novog Statuta, a 1433. dobiva nasljedno plemstvo.⁸² Doživotni je član Malog vijeća 1435. godine,⁸³ a od 1444. do smrti nalazi se na dužnosti potkneza.⁸⁴ Od Kašića među plemenitim su vijećnicima 1455. godine zabilježeni *ser* Juraj Kašić, potknez, zatim *ser* Juraj mlađi, *ser* Ivan, *ser* Luka, *ser* Martin, *ser* Belota Jurjev prezimena Kašić.

Kukovezić. Prvi član ove porodice, koja se u 15. st. razgranala na dvije obitelji, Mokrović i Pobračić, bio je Petar Kukovezić.⁸⁵ Njegov sin Dragoš Kukovezić član je Vijeća 1399. i 1409. godine. Njegovi su sinovi Nikola zvani Mokrović, član Vijeća 1422. i 1433. godine, i drugi Martin zvan Pobračić. Petar Nikolin i Petar Martinov našli

⁷⁵ M. L. RUIĆ, *Blasone*, str. 12a.

⁷⁶ CD, XII (1914.), str. 112.

⁷⁷ ABP, Spisi, kut. 2, br. 10.

⁷⁸ Statuta Communitatis Paghi, (Prohemium), s. p.

⁷⁹ KAP, Libro dei Privileggi, fol. 233r.

⁸⁰ DAZd, SZB, Nicolaus Benedicti (1433.–1469.), b. II, fasc. 1/2, fol. 90r–91v. Karleta je zabilježen s prezimenom *Carlhtich*.

⁸¹ M. L. RUIĆ, *Blasone*, str. 15.

⁸² M. L. RUIĆ, *Rifl. Stor.*, II, str. 76.

⁸³ KAP, Libro di Ducali e Privileggi, fol. 233r.

⁸⁴ G. PRAGA, Il Monestero di S. Pietro in Istmo sull isola di Pago, *Atti e memorie della Societa Dalmata di storia patria*, 3, Zadar, 1934., str. 166; DAZd, Catastro di Pago, fol. 12v (*Georgius Cassich vicecomes Pagi*).

⁸⁵ M. L. RUIĆ, *Blasone*, str. 21a–22.

su se u Vijeću 1455. godine.

Kuščić. V. Kalurić.

Luca. V. Disičević.

Marinčić. Odlukom Vijeća 1453. godine pridružen je paškom plemstvu Nikola Marinčić, a u Vijeću je zabilježen 1455. godine.⁸⁶ Član je plemićkog Vijeća grada Nina 1465. godine.⁸⁷

Mirković (Zoranić). Pod tim se prezimenom javljaju članovi ove porodice od druge polovice 15. st., dok su se ranije prezivali Bondumier, a nemaju nikakve rodbinske sveze s onim Mirkovićima koji su došli na Pag u 14. st. iz Karlobaga.⁸⁸

Zoran Bondumier prvi je član porodice u rodoslovnom stablu. Njegov sin uzeo je ime Zoranić i član je Vijeća 1433. godine, kada je dobio nasljedno plemstvo.⁸⁹ Njegov se otac doselio na Pag iz Ljupča u 14. stoljeću. Da je u Ljupču bilo Mirkovića, govori podatak iz paškog Zemljišnika (1452. g.), gdje je ubilježen Belota Mirković, s naznakom "*de Gluba*".⁹⁰ U kakvoj je rodbinskoj svezi s Bondumierima ili Zoranićima, teško je zasada kazati.

Mirko Zoranić, sin Zorana Bondumiera, postao je plemićem 1433. godine. Njegov je sin *ser* Ivan Mirković, vijećnik i plemić 1455. godine.

Mirković. Prema Ruićevu pisanju, pretci Mirkovića navodno su u 14. st. prebjegli iz Ugarske u Karlobag, tadašnju Skrisu (*Scrissu*) ili Bag. U Ruićevo je doba, navodno, u Budimu još uvijek bilo obitelji istog prezimena.⁹¹ Mirkovići su u Karlobagu pripadali tamošnjem plemstvu, odnosno bili su članovi mjesnog plemićkog tijela. U sačuvanim karlobaškim ispravama susrećemo se s pojedinim članovima obitelji Mirković koji u

⁸⁶ M. L. RUIĆ, *Blasone*, str. III, 37a.

⁸⁷ G. PRAGA, *Atti e diplomi di Nona (1284–1509)*, Estr. dall *Archivio storico per la Dalmazia*, vol. XXI–XXII, Rim, 1936., str. 101.

⁸⁸ M. L. RUIĆ, *Blasone*, str. 38; J. KOLUMBIĆ, *Grbovi zadarskih obitelji početkom druge austrijske vladavine Dalmacije, Radovi Zavoda JAZU u Zadru*, 26, Zadar, 1979., str. 99, pogrešno poistovjećuje ovu obitelj sa drugom, karlobaškom obitelji Mirkovića. Istovjetnost prezimena objašnjiva je nastankom obaju prezimena iz patronimika.

⁸⁹ M. L. RUIĆ, *Blasone*, str. III.

⁹⁰ DAZd, Catastro di Pago, fol. 32r. O paškim i ninskim Zoranićima usp. S. ANTOLJAK, *Novi podaci o hrvatskom pjesniku Petru Zoraniću, Građa za povijest književnosti hrvatske*, knj. 22, str. 245–273; Isti, *Nekoliko problema iz biografije Petra Zoranića, Zadarska revija*, 18, 1969., 5, str. 385–394.

⁹¹ M. L. RUIĆ, *Frammenti storici, ed altre memorie, discorsi studi ecc. ecc. di M. L. Ruich*, str. 20 (Rukopis u ZKZd, ms. 392).

nekoliko navrata obnašaju čast karlovačkog potknežina.⁹²

Krajem 14. st. Mirkovići su već bili nastanjeni u Pagu. Tako je član Vijeća 1399. Mirko, sin Jurja Mirkovića. Kao posrednici između mletačkih vlasti u Pagu i knezova Kurjakovića, opunomoćeni zastupnici u raznim poslovima, stekli su Mirkovići naklonost predstavnika Mletačke Republike, ali i paške općine, te je 24. VIII. 1453. Mate Mirković s potomcima bio upisan u plemstvo paške komune.⁹³ Njegovi su sinovi Juraj i Mate članovi paškog plemićkog Vijeća 1455. godine. Paško je plemstvo Mirkovićima potvrdio dukalom god. 1457. dužd Francesco Foscari.⁹⁴ Zatim, mletački opunomoćenik i providur za Dalmaciju Girolamo Marcello 16. XII. 1483. potvrđuje braći Nikoli, Jurju i Ivanu Mirkoviću i njihovu nećaku Mirku plemićke povlastice i pravo na paško plemstvo. Na temelju Marcellove terminacije izdaje drugu terminaciju 27. VIII. 1488. mletački auditor, advokator, providur i opunomoćenik za Dalmaciju Marco Loredan istim članovima obitelji Mirković i osnažuje ranije odredbe.⁹⁵

Mišolić. Potekoše od Dominika Plavca, koji se spominje u mirovnom ugovoru između rapske i paške komune, sklopljenom 1315. godine. U toj je povelji spomenuti Dominik Plavac zabilježen kao jedan od opunomoćenika i zastupnika paškog kneza, sudaca, Vijeća i Skupštine Paga.⁹⁶

Na pergameni od 14. I. 1348. svjedok je Dešinja Domjanić (sic!), paški vijećnik.⁹⁷ U istom je svojstvu ubilježen i njegov brat *ser* Belota u oporuci Prode, udove Diminena Županova.⁹⁸ U bilježničkoj ispravi o pristajanju Zadra na ugovor sklopljen između Venecije i Paga oko paške soli "*Dessigna Daniganius*" je jedan od zastupnika i punomoćnika "gospodina kneza, sudaca, Vijeća i komune Paga". Iste je godine i "sudac velike kurije" (*iudex curie majoris*).⁹⁹

Po Mišolu Dišinjiću, sinu Dišinje Damjanića, ustanovili su potomci toga roda prezime Mišolić. Dišinja zvani Mišolić i njegov stric Dišinja zvani Dišinjić (Dešinjić) našli su se u Vijeću god. 1433. pri njegovu "zatvaranju" i time stekli nasljedno pravo ulaska u Vijeće.¹⁰⁰ Mišolići su članovi Vijeća 1455. godine, kada je to bio Juraj, sin Dišinje Mišolića.

⁹² I. KUKULJEVIĆ, *Listine hrvatske*, str. 89, 190.

⁹³ M. L. RUIĆ, *Rifl. Stor.*, T. II, str. 168; *Listine*, IX, str. 118.

⁹⁴ Archivio di Stato di Venezia (ASV), Imperial Regia Commissione araldica, busta 231, Governo della Dalmazia ed Albania. Affari d'ordine Circolo di Zara, N. 3681/273, Pago, (N. 266 al 596), prilog br. 13 i 14.

⁹⁵ M. L. RUIĆ, *Rifl. Stor.*, L. IV, str. 138–139.

⁹⁶ CD, VIII (1910.), str. 410, 412.

⁹⁷ ABP, kut. 1, perg. A. 1348.

⁹⁸ CD, XI (1913.), str. 481.

⁹⁹ CD, XII (1914.), str. 92, 150–151.

¹⁰⁰ M. GRANIĆ, Tri soprakomita paške obitelji Mišolić, *Zadarska revija*, 28, 1979., 2-3, str. 283–290.

Moljanić. Osnivač porodice Ivan, koji je živio u 14. stoljeću, imao je tri sina: Strijana, Moljana i Jurja zvanog Starolodavac.¹⁰¹ Strijan Ivanov član je Vijeća 1399. godine. Knez Jakov Cocco odredio je za člana Vijeća god. 1409. *ser* Strijana Moljanića, sina Moljanova.¹⁰²

U Vijeću se 1433. našao taj isti Strijan Moljanić i stekao pravo nasljednog ulaska u Vijeće, kao i potvrdu plemstva od mletačkog Senata, a njegov je sin *ser* Blaž Strijanić u Vijeću 1455. godine. Jakov, sin Nikole Moljanića, za kojeg Ruić tvrdi da je nosio nadimak Taranda, također je iste godine zapisan kao član Vijeća paških *nobila*.

Norčić. Ova je porodica poznata već u 14. st. pod imenom Moracić.¹⁰³ Braća Skitko (umro 1368.) i Petar, sinovi Matijaša Moracića, bili su zvani Norčić. Mate Norčić, sin Petra, bio je članom Vijeća godine 1399., te je primljen u obnovljeno Vijeće kneza Jakova Cocca. Našao se u Vijeću i 1433. god. pri njegovu "zatvaranju" (*serrata*) i stekao nasljedno plemstvo.¹⁰⁴

U ispravi od 8. V. 1435. godine "*ser Mattheo Norcich*" član je Malog vijeća ili Senata paške komune.¹⁰⁵ Njegov je sin onaj "*ser Petrus Nicocich*" (!) koji se našao u Vijeću 1455. godine.

Paladinić. Osnivač ovog, nekoć razgranatog i znamenitog roda jest Raden Paladinić. U Zadru 21. VIII. 1385. Dobroslava, udovica Radena iz Paga, prima najamninu od Kože Begne za skladište soli u Pagu. Kao svjedok na toj je ispravi zabilježen i njen sin "*Paladino condam Radeni*", i to je za sada prvi spomen osnivača roda Paladinić.¹⁰⁶ Njegov je sin Martin primljen u Vijeće 1409. godine, a 1433. nalaze se u Vijeću: Paladin, sin Radena (Radenić), Paladin, sin Martinov, i Paladin, sin Martina zvanog Biser; oni stječu i nasljedno plemstvo.¹⁰⁷ Kao članovi Vijeća godine 1455. zabilježeni su: *ser* Paladin Paladinić, *ser* Paladin Radenov. Grana Paladinića koji potekoše od Radena, sina Paladinova, prozvala se Radenić. Tako u jednom bilježničkom ugovoru stoji podatak da je načinjen u nazočnosti "plemenitog muža" ("*nobili viro de consilio Pagi*") *ser* Ivana Radenića.¹⁰⁸ Godine 1489. zastupnik Ivana Garbina je i Petar de Radenis.¹⁰⁹

Loza Belote Paladinića nije stekla nasljedno plemstvo 1433. godine, pa je tek

¹⁰¹ M. L. RUIĆ, *Blasone*, str. 46.

¹⁰² M. L. RUIĆ, *Rifl. Stor.*, T. I, str. 318; *Isti, Blasone*, str. III.

¹⁰³ M. L. RUIĆ, *Blasone*, str. 48.

¹⁰⁴ M. L. RUIĆ, *Rifl. Stor.*, T. I, str. 318, 320; T. II, str. 35.

¹⁰⁵ KAP, Libro di Ducali e Privileggi, fol. 233r.

¹⁰⁶ CD, XVI (1976.), str. 544–545.

¹⁰⁷ M. L. RUIĆ, *Blasone*, str. III, 54.

¹⁰⁸ DAZd, SZB, Petrus de Pago, b. I/IV, fol. 1r.

¹⁰⁹ *Ibid.*, b. I/I, fol. 38v–39r.

1494. njegov sin Frane Paladinić bio primljen u Vijeće plemića.¹¹⁰

Palčić. Potječu kao Garbini i Bilinići od roda Skitkovića, kasnije zvanog i Kreljčić. Potomci su Ivana, sina Rastinje Kreljčića, koji je živio u 14. stoljeću.¹¹¹

Rastinja Palčić, sin Ivana, izabran je za jednog od rektora u buni 1394. godine.¹¹² On se za vrijeme zadarske navale zajedno sa sinom sklonio na Rab i odatle izvijestio kralja o krvavim događajima koji su se zbili na Pagu.¹¹³ Umro je u Pagu 30. XI. 1396., kako je to zabilježeno u Knjizi godova.¹¹⁴ Njegov je sin Lovro član Vijeća 1399. godine.¹¹⁵ On se 1408. spominje u jednom zadarskom bilježničkom ugovoru kada kupuje zidinu u predjelu Sv. Margarite u Pagu, koja je bila vlasništvo odmetnika Martina Stanaršića iz Zadra.¹¹⁶ Zatim, član je Vijeća od 1409. godine,¹¹⁷ a 1433. kao potknez predlaže "*in Consilio Generali Pagi*" kolegij korektora novog Statuta.¹¹⁸ Jedan od članova toga kolegija bio je i njegov sin "*ser Rassigna Palcich*". Godine 1435. "*ser Laurentio Palcich vicecomes*" član je Malog vijeća ili Senata paške komune.¹¹⁹ On je zabilježen i u popisu plemića 1455. godine s Ivanom, Petrom i dvojicom Dragonja, članova istog plemenitog roda. Plemeniti su Palčići 1690. godine izumrli.

Pervošević. Javljaaju se u izvorima u 14. stoljeću. U Pagu je 3. VIII. 1362. Zorica, žena Pervoša Pervoševića, prodala Stjepanu, sinu pok. Prvislava iz Zadra, gonjaj zemlje na Pagu u predjelu Sv. Križa.¹²⁰ Po rodoslovlju je prvi član bio Nikola Pervošević, koji se oženio Cecilijom Skanačić.¹²¹ Nikola je zabilježen i u Zemljišniku 1452. godine.¹²² U ispravi utemeljenja crkve sv. Jurja od 3. V. 1465. spominju se zemlje koje graniče s posjedom "*ser Disignae Peruoseuich*".¹²³

Kada su Pervoševići bili primljeni u plemićko Vijeće, nije poznato. U popisu

¹¹⁰ ASV, Imperial Regia Commissione araldica, busta 231, Governo della Dalmazia ed Albania. Affari d'ordine Circolo di Zara, N. 3681/273, Pago, (N. 266 al 596), prilog br. 16.

¹¹¹ M. L. RUIĆ, *Blasone*, str. 48a.

¹¹² Memoriale, str. 18–19.

¹¹³ M. SUIĆ, *Pag*, str. 46.

¹¹⁴ KAP, Liber Anniversorum, fol. 137v.

¹¹⁵ M. L. RUIĆ, *Rifl. Stor.*, T. I, str. 318, 320.

¹¹⁶ G. FERRANTE, Regesti, b. II, nepozn. not. 1402–1414, 24. VI. 1408.

¹¹⁷ M. L. RUIĆ, *Blasone*, str. III.

¹¹⁸ Statuta Communitatis Paghi, (Prohemium), s. p.

¹¹⁹ KAP, Libro di Ducali e Privileggi, fol. 233r.

¹²⁰ ABP, Spisi, kut. 2, br. 17.

¹²¹ M. L. RUIĆ, *Rodoslovlja obitelji otoka Paga*, fol. 44, 130r–v (rukopis, sign. 48-g-14, u Knjižnici Arheološkog muzeja u Splitu).

¹²² DAZd, Catastro di Pago, fol. 12v.

¹²³ DAZd, SB, svež. 55, perg. br. 13.

plemića i članova Vijeća iz mjeseca travnja 1455. naznačen je "*ser Nicolaus filius ser Nicolai Pervosevich*". U bilježničkoj ispravi od dana 24. VI. 1489. godine sinovac spomenutog Nikole, Juraj Pervošević, zabilježen je s naslovima *ser* i *nobilis vir* – dakle, kao plemić i prema tome član paškog Vijeća.¹²⁴

Juraj Belotin 27. XI. 1491. prodaje "*prudenti viro ser Johanni Pervosevich*" gonjaj i kvartu zemlje u predjelu Sv. Andrije (Sv. Jadrić).¹²⁵ U staroj ispravi Bratovštine sv. Jurja od 30. XI. 1531. svjedok je "*ser Disigna Peruoseuich*", a u ispravi od 11. IV. 1546. u razgraničenju nekih zemalja bilježe se posjedi Pervoševića.¹²⁶

Pesaro. Potomci su doseljenika s istočne talijanske obale. Rodonačelnik Turre Nani doselio se u ove krajeve iz grada Pesara. U Zadru god. 1385. stupa u poslovnu udružbu (koleganciju) Marko, pok. magistra Thure iz Pesara, na jednu godinu s Kožom de Begna i Petrusom a Moneta.¹²⁷

Markovi su se sinovi u novoj sredini vrlo brzo srodili te su pisani u spisima imenom svog oca (patronimično) ili, kako to Ruić donosi, "*ad uso illirico*" – na hrvatski način. Toma, sin Marka Nanija, zabilježen je kao član Vijeća kneza Cocca 1409. godine. On sjedi u Vijeću i 1433., kada stječe priznanje nasljednog plemstva.¹²⁸

Njegovi potomci bilježeni su prezimenom Tomasović. Tako je u popisu plemića 1455. godine zapisan "*ser Jacobus Thommasovich*". Tradicija o talijanskom podrijetlu još je uvijek u toj porodici živa u 15. st., pa oznaka doseljenja "*de Pensauro*" ili "*da Pesaro*", često bilježena uz njihovo hrvatsko prezime, s vremenom preuzima njegovu ulogu.¹²⁹

U Zemljišniku iz god. 1452. zapisan je vinograd "*ser Tomaxij Marchouich de Pensauro*", zatim i "*ortus cum ficariis ser Tomaxii de Pensauro*",¹³⁰ a god. 1455. dobiva od paškog kneza dva gonjaja općinske zemlje "*Jacobus de Pensauro*".¹³¹

U bilježničkim spisima 1493. spomenut je "*nobilis et prudens vir ciuis pagensis ser Thomas de Pensauro quondam ser Jacobi*".¹³² Među "plemenitim muževima" i članovima Vijeća koji su god. 1493. zapisani kao svjedoci oporuke plemića Ivana Rudine nalazi se i "*ser Tomasio Tomasovich*".¹³³

¹²⁴ DAZd, SZB, Petrus de Pago, b. I/II, fol. 2r.

¹²⁵ Ibid., b. I/III, fol. 8r–v.

¹²⁶ DAZd, SB, svež. 71/A, fol. 4v, 2r.

¹²⁷ N. KLAJČ – I. PETRICIOLI, *Zadar u srednjem vijeku*, str. 439.

¹²⁸ M. L. RUIĆ, *Blasone*, str. 59, IIa, III.

¹²⁹ DAZd, SZB, Petrus de Pago, b. I/III, fol. 34v, 41r.

¹³⁰ DAZd, Catastro di Pago, fol. 31r, 14r.

¹³¹ Ibid., fol. 10v.

¹³² DAZd, ZB, Petrus de Pago, b. I/III, fol. 34v.

¹³³ ABP, Spisi, kut. 2, br. 24.

Petri. V. Frisković.

Poljanić. V. Dominčić.

Priorić. V. Cerniković.

Radošević. Osnivačem roda smatra se Damjan Lavorić koji je živio u 13. stoljeću, i prema tome Radoševići pripadaju sloju najstarijih paških porodica.¹³⁴ Njegov sin Premunda Lavorić je god. 1314. u Veneciji "*procurator et syndicus rectorum, iudicum, consilii, populi et universitatis Pagi*", radi nekog duga prema Republici.¹³⁵ Zatim je svjedok u ispravi 1336. godine, a 1337. je spomenut u oporuci Mire, udove Ranca iz Paga. Iste je godine (1337.) zabilježen u toj oporuci i njegov sin Radoš Permudić (metateza od Premundić!),¹³⁶ Premunda Lavorić je 1347. član paškog poslanstva u Mlecima koje upravu grada i otoka predaje Republici Sv. Marka, a član je i Velikog vijeća.¹³⁷

Damjan, sin Radoša Permudića zvani Ružica, poslanik je komune na dvoru kralja Ludovika 1376. godine.¹³⁸ Njegov brat imenovan je sucem u vrijeme kneza Andrije Grisogona 1381. godine.¹³⁹ Paški natpop Župan Marković imenuje 20. VIII. 1388. svojim zastupnikom "*Radossium filium Damiani Radossevich*".¹⁴⁰ Za vrijeme bune protiv Zadra 1394. godine svećenik Ivan, sin Damjana Radoševića zvani Bremec, optužen je da je htio postati paškim biskupom, pa je svezan i s mitrom od papira na glavi bio vođen po Zadru, uz sveopće ruganje pobješnjelih Zadrana.¹⁴¹

Po Radošu Damjaniću, koji je sjedio 1399. u Vijeću, ustanovili su njegovi potomci prezime Radošević.¹⁴² U Vijeću kneza Cocca god. 1409. nalazi se *ser* Nikola Radošević. On je član Vijeća god. 1433., kada dobiva nasljedno plemstvo.¹⁴³ Poslije deset godina (1443.) on je i općinski sudac, i u tom svojstvu postavlja treći kamen temeljac nove zborne crkve u Pagu.¹⁴⁴ Njegov drugi sin Nikola (Nikoletto) Radošević

¹³⁴ M. L. RUIĆ, *Blasone*, str. 60.

¹³⁵ *Listine*, I, str. 273.

¹³⁶ SZB II, Gerardus de Padua, str. 232, 241, 243, 244.

¹³⁷ *Listine*, II, str. 460; III, str. 15.

¹³⁸ CD, XV (1934.), str. 238–239.

¹³⁹ M. L. RUIĆ, *Rifl. Stor.*, T. III, str. 83.

¹⁴⁰ Isto, str. 99.

¹⁴¹ *Memoriale*, str. 19.

¹⁴² M. L. RUIĆ, *Rifl. Stor.*, T. I, str. 318, 321.

¹⁴³ Isti, *Blasone*, str. IIa, III. Plemeniti Nikola Radošević bilježi se kao svjedok na ovjeri bule pape Martina V. u Pagu god. 1428., i to kao "*nobilis vir ser Nicolao Radossij*" (DAZd, SZB, Petrus de Pago, b. III, fasc. III, 23/1, fol. 4v.).

¹⁴⁴ D. FARLATI, *Ill. Sacrum*, V, str. 175.

zabilježen je među plemićima 1455. godine.

Rudina. U 14. st. zapisana je ova obitelj patronimicima Namerić i Varvelić. Prvi član obitelji je Varvelija Namerić. Njegov je sin poznat kao Varvelić.¹⁴⁵ Rudina, sin Radošev, nalazi se u Vijeću 1399. godine.¹⁴⁶ Za mletačke uprave primljen je u Vijeće 29. IX. 1426. Radoš Rudinić.¹⁴⁷ On 1433. stječe nasljedno plemstvo i osniva porodicu Rudina ili Rudinić.¹⁴⁸ Zabilježen je "*ser Radossius Rudinich*" u popisu plemića 1455. godine.

U Vijeću se 1433. našao i Crnko, sin Radena, koji je stekao pravo ulaska u Vijeće po nasljednom pravu, koje je zatim bilo prošireno i na njegova brata Ivana. Oni se prezivahu Radenić, kao i Radonić. Isprava o relikvijaru Sv. trna od 8. V. 1435. sastavljena je "*in presentia ser Cerunchi Radeni Examinatoris Pagi*".¹⁴⁹ U zapisniku Vijeća iz 1455. godine nalazi se Crnko Radonić ("*ser Ceruncus Radonich*").

Ruić. Marko Lauro Ruić zapisao je da se njegova obitelj patronimično prezivala Županić već u 13. stoljeću.¹⁵⁰ Izvorni spisi doista potvrđuju da to prezime nose članovi porodice i u 14. stoljeću. Ruić pretpostavlja da je prezime Županić nastalo po časti župana koju su vjerojatno u staroj Kessi ili Pagu u nekoliko koljena obnašali neki od njegovih predaka. Uz to je bio čvrsto uvjeren da je njegova obitelj nedvojbeno staroga hrvatskog podrijetla.¹⁵¹

U rodoslovnom stablu Ruića kao prvi član roda spomenut je Župan, odnosno Miroslav, za kojega stoji da se spominje u jednoj ispravi od 9. V. 1299. godine. Njegovi su potomci zabilježeni u izvornim spisima kao Županići. Godine 1315. jedan od izaslanika paške komune pri sklapanju mirovnog ugovora s Rabom je Dminen Županić.¹⁵² Zatim je isti spomenut i 1328. kao paški vikar (potknez), a u ispravi od 26. XI. 1330. javlja se kao Dminko Županić. Kao općinski sudac zabilježen je god. 1336., a 1337. je povjerenik polovice dobara Marije, udove Baline, iz Paga.¹⁵³ On je naveden i 1339. godine među onim "*cives Pagi*" koje šalje paška općina u Mletke zbog spora sa

¹⁴⁵ M. L. RUIĆ, *Blasone*, str. 61–61a.

¹⁴⁶ M. L. RUIĆ, *Rifl. Stor.*, T. I, str. 319, 320.

¹⁴⁷ *Ibid.*, T. II, str. 56.

¹⁴⁸ M. L. RUIĆ, *Blasone*, str. III.

¹⁴⁹ KAP, Libro di Ducali e Privileggi, fol. 233r.

¹⁵⁰ M. L. RUIĆ, *Blasone*, str. 62.

¹⁵¹ M. L. RUIĆ, *Osservazioni Storiche sopra l'antico stato civile et ecclesiastico della città et isola di Pago o sia dell'antica Kessa. Estratte da diversi autori, diplomi, privilegi et altre carte si pubbliche come private e scritte da Marco Lauro Ruich*, 1776., Knjižnica Državnog arhiva u Zadru, sign. rkp. 34a, str. 59.

¹⁵² CD, VIII (1910.), str. 410–413.

¹⁵³ SZB II, Gerardus de Padua, str. 199, 222, 256; CD, IX (1911.), str. 532.

Zadrom.¹⁵⁴

Njegova udovica Proda čini oporuku 29. VII. 1348. godine. Njen sin Jurša, kao upravitelj dobara svoje pokojne majke, dana 2. XII. 1349. imenuje u Zadru Mižola, zadarskog trgovca, svojim zastupnikom. Župan, drugi sin Dminka i Prode, spominje se nekoliko puta u pisanim izvorima. Godine 1331. Radoš, sin Marka Radoševića, u oporuci ga imenuje svojim povjerbenikom (*fideicomisario*), a također se javlja u spisima 1337. kao "*Cuppano Dmeneni*", u svojstvu svjedoka. Zatim je svjedok pri izricanju dviju presuda, 1352. i 1353. godine. Iz oporuke Desimira Knežića od 5. X. 1353. saznajemo da je "*Supano Dimineni*" jedan od sudaca paške kurije i vijećnik (*consiliario*).¹⁵⁵

U ispravi od 27. III. 1338. spominje se neki Župan, sin Ivana Županića.¹⁵⁶ Tog Županića nema u Ruićevu stablu, pa za sada nije moguće odrediti kome je pripadao. Isto tako god. 1345. nalazimo u vrelima ubilježenu braću Kolanusa i Župana, sinove Diminena ili Dominena, za koje vrijedi isto ono što smo kazali za Župana, sina Ivana Županića.¹⁵⁷

Ruići su potekli od loze koju je osnovao Rujo Županić, brat Dminenov. Rujo je ostavio dva sina: Ciprijana zvanog Derčel i Damjana. Od Damjana su, po riječima Ruića, potekli Damjanići, a od Ciprijana Derčela Ruići i Zanići. Ciprijana Derčela Ruića nalazimo u ispravi od 23. X. 1352., kada zajedno s Jurjem Prosmokovićem izjavljuje da je od Dimitrija Matafara, pićanskog biskupa, pozajmio tri zlatna dukata. Njegov sin Rujo Derčelović spomenut je u jednoj ispravi paškog kaptola iz 1378. godine.¹⁵⁸ Istom je godine 1399. Rujo i član Velikog vijeća i član novoustanovljenog Vijeća desetorice plemenitih ("*consilium decem homines nobiles*"). Tada se u Vijeću nalazi i njegov stric Damjan, sin Ruje.¹⁵⁹

U obnovljenom Vijeću kneza Jakova Cocca 1409. godine nalazi se Rujo Derčelović. U popisu članova Vijeća od 1. III. 1422., kada se ono "zatvorilo", nalazimo Ruju Damjanića (sina Damjanova) i Ciprijana Ruića (sina Ruje Derčelovića) koji je ustanovio prezime Ruić.¹⁶⁰

Godine 1433. mletački je Senat potvrdio odredbe novog Statuta kojima se određuje članstvo u paškom Vijeću i utvrđuje plemićki položaj vijećnika. Tada su priznati plemićima: *ser* Ciprijan Ruić i *ser* Luka Ruić pok. Ruje, te *ser* Rujo Damjanić. U popisu plemića 1455. godine nalaze se: *ser* Župan Ciprijanov, *ser* Ambroz Lukin i *ser* Rujo Domiani (!) kao članovi roda paških Ruića.

¹⁵⁴ *Listine*, II, str. 43.

¹⁵⁵ M. GRANIĆ, Pažanin Marko Lauro Ruić (1736.–1808.), *Zadarska revija*, 31, 1980., 4, str. 308–309.

¹⁵⁶ *Listine*, II, str. 324.

¹⁵⁷ SZB II, str. 250; *Listine*, II, str. 234.

¹⁵⁸ M. L. RUIĆ, *Rifl. Stor.*, T. III, str. 42, 89.

¹⁵⁹ *Idem*, T. I, str. 317, 320.

¹⁶⁰ M. L. RUIĆ, *Blasone*, str. IIa; *Isti, Rifl. Stor.*, T. II, str. 35.

Saditić. Poznati su u 14. st. kao Mirkovići.¹⁶¹ Godine 1399. član je Vijeća Ratko Mirković, sin Mirka.¹⁶² Njegov je sin Mirko zvani Saditić za kneza Jakova Cocca 1409. godine bio primljen u Vijeće, a 1433. dobio je i nasljedno plemstvo.¹⁶³ U Zemljišniku iz 1452. godine spominju se: Lucija, kći pok. Ratka Mirkovića, Mirko Saditić, Rastinja Mirkov Saditić, Juraj Saditić, Ratko pok. Mirka Saditića, Ivan Mirkov.¹⁶⁴ Ratko Mirkov Sadikić (!) član je plemićkog Vijeća 1455. godine.

Sprehnić. Potomci su starog roda Kišanić od kojeg se prvi član i njen osnivač Kišan spominje 1290. godine.¹⁶⁵ Tomica Kišanić član je Vijeća 1347. godine,¹⁶⁶ a njegov praunuk Vukoš, sin Zore Ratkovića, sjedi u Vijeću 1399. godine.¹⁶⁷

Spomenuti Vukoš Ratković nosio je nadimak Spreh i dao je prezime porodici Sprehnić. Član je Vijeća i 1409. godine, a 1433. stječe nasljedno plemstvo.¹⁶⁸ Od njegova sina Zore potekli su Zorovići, a od sinova Ivana, Ratka i Jakova proizašli su Sprehnići.

Godine 1428. *ser* Vukoš Sprehnić je sudac Bratovštine sv. Ante Opata,¹⁶⁹ dok je god. 1433. jedan od korektora Statuta i poslanik u Mlecima za njegovu potvrdu.¹⁷⁰ Zatim je 1435. član Malog vijeća ili Senata,¹⁷¹ a naredne, 1436. godine u ispravi je spomenut kao jedan od najstarijih Pažana koji su svjedočili glede općinskih podavanja.¹⁷² U plemićkom su Vijeću 1455. od ovoga roda zabilježeni *ser* Zore i njegov sin Vukoš, te Ratko i Jakov Sprehnić, premda je pored njihovih imena naknadno dopisano "sada Zorović". Istina je da je rod Zorovića potekao od Sprehnića, i to od spomenutog Zore i njegova sina Vukoša, te su samo njihovi potomci nosili porodično ime Zorović, dok su ostali Sprehnići zadržali staro prezime.

Tomasović. V. Pesaro.

Zorović. Ubrajaju se među najstarije porodice na Pagu, a izdanak su roda Sprehnića ili Ratkovića. Plemićka je prava stekao Vukoš Sprehnić 1433. potvrdom

¹⁶¹ M. L. RUIĆ, *Blasone*, str. 65.

¹⁶² M. L. RUIĆ, *Rifl. Stor.*, T. I, str. 318.

¹⁶³ M. L. RUIĆ, *Blasone*, str. IIa, III.

¹⁶⁴ DAZd, Catastro di Pago, fol. 11v, 14r, 31v, 36v, 37r.

¹⁶⁵ J. STIPIŠIĆ, Inventar dobara, str. 402; M. L. RUIĆ, *Blasone*, str. 66.

¹⁶⁶ *Listine*, II, str. 460; III, str. 15.

¹⁶⁷ M. L. RUIĆ, *Rifl. Stor.*, T. I, str. 318, 320.

¹⁶⁸ Isti, *Blasone*, str. IIa, III.

¹⁶⁹ DAZd, SB, svež. 62, fol. 113r.

¹⁷⁰ Statuta Communitatis Paghi, (Prohemium). s. p.

¹⁷¹ KAP, Libro di Ducali e Privileggi, fol. 233r.

¹⁷² Selva sopra li pubblici dazi di Pago, str. 119 (rukopis u ZKZd, ms. 159).

nasljednog ulaska u paško plemićko Vijeće. Njegov je sin Zore osnivač porodice Zorović.¹⁷³ Taj je Zore sa sinom zabilježen među plemićima 1455. godine.

Tek su početkom 16. st. Benedikt i Nikola, sinovi Vukoša, ustanovili prezime Zorović, iako se ponekad u ispravama i dalje navode kao Sprehnići. Tako je u ispravi od 30. I. 1514. kao svjedok "*ser Nicolao Sprechnich quondam ser Vucosij Nobilis Pagi*".¹⁷⁴ Ali, kada je 14. III. 1525. on umro, u Godovnjaku je ubilježen "*Nicolaus Zorovich vel Sprechnich*".¹⁷⁵ Taj izvorni podatak nedvojbeno potvrđuje da su Zorovići doista potekli od Sprehnića, kako to s pravom tvrdi Ruić.

Veliko vijeće paške općine, stvoreno već u 13. stoljeću kao vrhovni upravni i mjerodavni organ komune u svim javnim poslovima, prelazi nekoliko razvojnih faza do svog konačnog staleškog ustrojstva. Prema izvornim podatcima iz godine 1339., članstvo u Vijeću stječe se izborom i ono je još uvijek "otvoreno", a vijećnici se biraju iz redova uglednih porodica, odnosno paških rodova. Nakon 1409. godine jasna je želja paških prvaka da se u svemu izjednače s ostalim gradovima na istočnoj jadranskoj obali, te je borba za nobilitet prvenstven cilj paških vijećnika. Kada su paški vijećnici "zatvorili" svoje vijeće, izjednačili su se napokon u svemu s plemićima ostalih dalmatinskih gradova. Potvrdom novog Statuta 1433. godine priznata su i utvrđena staleška prava i položaj paških vijećnika koji se oslovljavaju "*Nobiles de Consilio Paghi*" u svim javnim ispravama i zapisnicima. Proces ustroja plemićkog staleža na Pagu bio je završen, a potomci pedesetorice vijećnika iz 1433. godine stekli su nasljedno pravo ulaska u Vijeće. U Vijeću novostvorenih plemića 1433. godine sjedilo je pedeset članova. Godine 1455. zabilježena su šezdeset i dva imena plemićkih vijećnika koji potvrđuju da je paško plemstvo bilo stvoreno od starih, autohtonih porodica toga otoka, a upravo je u tom stoljeću izgradnja novoga grada dosegla svoj politički, kulturni i gospodarski vrhunac koji nikada više nije dostigla.

¹⁷³ M. L. RUIĆ, *Blasone*, str. 66, 66a, 72.

¹⁷⁴ DAZd, SB, svež. 71, fol. 3v–4r.

¹⁷⁵ KAP, Liber Anniversorum, fol. 31r.

PRILOG

1455., travanj, Pag.

Popis članova paškog Vijeća. Ovjerovljeni prijepis iz 1817. godine.

Norma Nobilium Generalis Consilii Civitatis Paghi, prout inferius continetur

ser Giorgius Bressanich
ser Dragogna Petri
ser Giorgius Cassich V(ice) Comes
ser Nicolaus Radossevich
ser Ceruncus Radonich
ser Giorgius Cassich
ser Dessigna Dessignich
ser Dessigna Garbini
ser Rastigna Palcich
ser Paladinus de Rade
ser Paladinus Paladinich
ser Ruja Domiani
ser Dissigna Missulich
ser Zlobaz Cuscich
ser Radossius Rudinich
ser Blasius Discovich
ser Belotta qm. ser Luce
ser Xore Sprehnich ora Zorovich
ser Blasius Strianich
ser Joannes Mircovich
ser Joannes Palcich
ser Jacobus Moglianich
ser Bilina Billinich
ser Raticus Sprehnich ora Zorovich
ser Petrus Cucovesich
ser Petrus Martini Cucovesich
ser Raticus Sadictich
ser Mircus Bisanich
ser Matheus Dujmovich
ser Antonius Carlitta
ser Zupanus Rujch
ser Jacobus Sprehnich ora Zorovich
ser Jovannes Cassich
ser Martinus Givcich
ser Prodanus Givcich
ser Petrus Nicocich
ser Vulcosius Sprehnich ora Zorovich

ser Lucas Giadrulich
ser Lucas Cassich
ser Ciprianus Butrovich
ser Jacobus Thomasovich
ser Matheus Giadrulich
ser Ambrosius Rujch
ser Jovannes Garbinich
ser Dragogna Palcich
ser Dragogna Palcich
ser Petrus Palcich
ser Gorgius Misolich
ser Martinus Cassich
ser Nicolaus filius ser Nicolaj Pervosevich
ser Nicolaus Marincich
ser Dominicus Poglianich
ser Joannes Poglianich
ser Leonus Priorich
ser Gorgius filius ser Mathei Mircovich
ser Petrus filius Cresoli Grubonich
ser Mircus qm. ser Mathei Mircovich

1455. die vero¹⁷⁶ mensis Aprilis. Acceptati fuerunt in Consilio, videlicet

ser Belotta ser Giorgii Cassich Vice Comitis filius
ser Petrus ser Antonii Carlicte filius
ser Petrus qm. Ratici Dujmovich
ser Dominicus qm. Budogne Dragossevich
ser Dragogna qm. Budogne Dragossevich

Sono al numero 62.

Cristofolo Billinich di V. A. N. P. di Pago iusta ecc. ha fatto copiare dall altre autentiche ecc. ecc. in fede sottoscritto di proprio carattere.

Noi Marc Antonio Pasqualigo Conte di Pago
A qualunque attestiamo esser il sopradetto Sigr. Cristofolo Billinich veramente tale quale si e sottoscritto, alle di cui copie, e sottoscrizioni in cadaun luogo si puo prestare piena, et indubitata credulita, in quorum fidem ecc.

Pago 9. Aprile 1714.

Marc Antonio Pasqualigo Conte

Marco Cadamuro Cancellier Pretorio

¹⁷⁶ Nadnevak ispušten u dokumentu.

M. Granić, "Norma nobilium generalis consilii civitatis Paghi" iz 1455. godine,
Rad. Zavoda povij. znan. HAZU Zadru, sv. 45/2003., str. 71–96.

(L. S.) Tratta dal Libro Registro intitolato Carletta dalla Ex Comunita di Pago, ed incontrata fu trovata conforme alla consimile in esso libro registrata questo giorno 28. maggio 1817. da me

*Giancaludio Breganze attuale
cancelliere presso la I. R. Giudicatura
di Pace del Cantone di Pago.*

*Miroslav Granić: "NORMA NOBILIUM GENERALIS CONSILII
CIVITATIS PAGHI" FROM THE YEAR 1455*

Summary

Municipal continuity from the late antiquity was not preserved on the island of Pag. It is very likely that at the time when Croats settled there this island was a part of Zadar, i. e. of Rab *ager* (area). This division between strong neighbors had far-reaching consequences on the political and social development of Pag in the Middle Ages.

The Great Council, created already in the 13th century as the supreme elective and meritory organ of the commune, went through several stages of development. According to the original sources from 1339 the membership in the Council could be gained through election, it was always "open" and the counselors were elected among respectable families. Only if there was not an adult male or if the family died out then there was an occasion for a new member of the Council to be chosen, one who was not related to the previous counselor. This open character of the Council which gave a chance to every person from Pag to enter the Council was a troubling factor for the local leaders in the twenties of the 15th century when the process of the formation of closed nobility class system came to an end.

Venetian rulers immediately (in 1409) established the Council of fifty elected members and those were mostly the members of the Council from 1399. Encouraged by Venice, people from Pag conducted "the closing" of the Council in 1422. Although "*serrata*" caused dissatisfaction among the people, nothing changed. Already in 1432, with the change of the statute, the members of the Council managed to make their status legal. Thus the 17th chapter of the Pag statute became lawful. As the new statute in 1433 was confirmed in Venice by the Venetian senate, the status of nobility was confirmed to the members of the Pag Council. The process of establishing nobility status on Pag was finished. From that time Pag counselors were "*nobiles de Consilio Paghi*" and they were entitled in this way in the Venetian documents.

All fifty counselors-noblemen from 1433 had Croatian last names and the descendents of Italian settlers from Pesaro bore names in the "*Croatian way*", such as Marković and Tomasović. In 1455 in the Council of Pag were annotated sixty-two noble counselors.